

DEFİNE

MEHMET RAUF

Sadeleřtiren
Funda Bulut

 / otukennesriyat

YAYIN NU: 2146

EDEBÎ ESERLER: 1084

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-766-0

www.otuken.com.tr

otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul

Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Necati Tonga

Son Okuma: Sena Bedir

Kapak İllüstrasyonu: Feyza Ay

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Çelebi Şenel

Kapak Baskısı: CB Matbaacılık

Baskı: Unifset Basım Yayın Sanayii ve Ticaret Ltd Şti

Yakuplu Mah. 194. Sok. Nu:1 / 159 3. Matbaacılar Sitesi

Beylikdüzü-İstanbul Tel: (0212) 875 37 85

Sertifika Nu: 72541

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.

Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul - 2024

MEHMET RAUF: Aslen Kütahyalı bir ailenin çocuğu olarak 12 Ağustos 1875'te İstanbul Balat'ta doğan Mehmet Rauf, ilk eğitimine Balat Mahalle Mektebi'nde başlar. Ardından Soğukçeşme Askerî Rüştiyesi'nden mezun olan Mehmet Rauf, 1888'de Bahriye Mektebi'ne girdi ve 1894'te teğmen olarak mezun oldu. Girit ve Almanya'da çeşitli görevlerde bulunduktan sonra İstanbul'a dönüp sefaret gemilerinin irtibat subayı oldu. 1904'te Protokol Memurluğu'na atanan Rauf, edebiyat dünyasına hayranlık beslediği Halit Ziya Uşaklıgil'in desteğiyle adım attı. İlk psikolojik roman olan *Eylül*'ü kaleme alan ve *Servet-i Fünûn* dergisinde birçok eseri yayımlayan yazar, kadınlara yönelik dergiler çıkardı, tiyatro ve gazetecilikle ilgilendi. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra yazdığı *Bir Zambak'ın Hikâyesi* yasaklanıp toplatılınca altı ay hapis cezasına çarptırıldı ve askerlikle ilişkisi kesildi. Şule Neşriyat Evi'ni kurarak geçimini yazılarıyla sağlamaya çalıştı. 1926'da geçirdiği felç, 1928'deki ikinci felçle ağırlaştı ve sonunda yatağa düştü. 23 Aralık 1931'de Cerrahpaşa Hastanesi'nde hayatını kaybetti ve Maçka'daki aile mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ:

Roman: *Eylül* (1901), *Bir Zambak'ın Hikâyesi* (1910), *Ferdâ-yı Garâm* (1913), *Genç Kız Kalbi* (1914), *Menekşe* (1915), *Bir Aşkın Tarihi* (1915), *Karanfil ve Yasemin* (1924), *Böğürtlen* (1926), *Defîne* (1927), *Son Yıldız* (1927), *Kan Damlası* (1928), *Halâs* (1929), *Yara* (1935) **Hikâyeler:** *İhtizar* (1909), *Son Emel* (1913), *Hanımlar Arasında* (1914), *Kadın İsterse* (1919), *Üç Hikâye* (1919), *İlk Temas İlk Zevk* (1919), *Pervaneler Gibi* (1920), *Safo ve Karmen* (1920), *Gözlerin Aşkı* (1924), *Eski Aşk Geceleri* (1927) **Mensur Şiir:** *Siyah İnciler* (1901) **Tiyatro:** *Pençe* (1909), *Cidal* (1911), *Diken* (1917) *Sansar* (1920).

Doç. Dr. Funda BULUT: 1981 yılında Kastamonu'da doğdu. 2003 yılında Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. *Nevzat Üstün'ün Hayatı, Sanatı ve Eserleri* başlıklı yüksek lisans (2009) çalışmasının ardından 2017'de *Türk Romanında Eğlence Kültürü (1860-1908)* başlıklı tezi ile doktora derecesi aldı. Çeşitli akademik dergilerde ve kitaplarda yazılar kaleme alan Funda Bulut, Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir.

Mehmet Rauf

SUNUŐ

Türk edebiyatında hayatını kalemiyle idame ettiren ender isimlerinden biri olan Mehmet Rauf, Servet-i Fünun edebiyatının önemli yazarlarından dır. Edebiyat dünyasında derin izler bırakan yazar; romanlarında duygusal derinlik ve natüralist gözlem arasında denge arayan edebî bir kimlik sergilemektedir. Eserlerinde “aşk ve kadın”ı merkeze alan Mehmet Rauf; evlilik, ihtiras, tutku, melankoli, musiki, tabiat, kaçış, aşırı hassasiyet ve ihanet gibi farklı sosyal ve psikolojik temalarla örölü romantik maceraları işlemiştir. Yazarın ideal aşkını dünyada bulamayıp muhayyile yoluyla kendini tatmin etme çabasının yansıması olan romanlarında aşk, karakterlerin yaşamını etkileyen ve onların ruhsal dünyasını derinlemesine şekillendiren temel bir motif olarak belirir.

Mehmet Rauf’un polisiye roman serisinin ilk halkası olan ve 1927 yılında yayımlanan *Define*, yazarın edebî kariyerindeki önemli dönüm noktalarından biridir. İlk olarak *Mudhike* mecmuasında tefrika edilmeye başlanan eser; mecmua, yayın hayatına devam edemediği için yarım kalmış; daha sonra *Resimli Ay*’da “meraklı ve müheyyic millî roman” başlığıyla takdim edilerek yayımlanarak kitaplaşmıştır. “Erzurum hastanesi sertabibi Şakir Feyzi’nin Ruznamesi” ibaresiyle başlayan ve toplam on altı bölümden oluşan eserin birinci ve ikinci bölümlerinin başında tarih de yer almaktadır.

Yazınımızda Mehmet Rauf'un *Define* ve onun devamı olan *Kan Damlası* adlı eserleri polisiye roman türünün sürükleyici örneklerindedir. Erzurum Hastanesi sertabibi Şakir Feyzi'nin anlatımıyla başlayan *Define*, adına uygun olarak merak ve heyecan ögesinin ön planda olduğu polisiye roman türünün gereği, olay ve çatışmalarla dolu bir eserdir. Anı defteri görünümünde olmasına rağmen klasik bir kurguya sahip olan roman, Doktor Şakir Feyzi'nin define arayışı ve bu süreçte yaşadığı olayları konu edinir. Erzurum ve İstanbul'un geçmiş dokusunu yansıtan mekânlarında geçen hikâye, Hacı Hanım'ın geçmişten kalan bir define hakkındaki sırrı, Doktor Şakir Feyzi'ye aktarmasıyla başlar ve Doktor Feyzi'nin define arayışı, Raci adlı rakibiyle yaşadığı mücadelelerle dolu bir serüvene dönüşükten sonra kahramanın hem defineye hem de sevgili Suzan'a kavuşmasıyla mutlu sonla tamamlanır. Roman, Mehmet Rauf'un diğer eserlerinden farklı olarak polisiye öğelerle zenginleşmiş, karakterlerin geçmişleri ve hırsları arasında şekillenen dramatik bir hikâyeyi anlatır. Farklı temalara yönelerek dil açısından da yazarın edebî anlayışından farklı bir anlatı sunan *Define*, hikâye yapısının bazı teknik eksikliklerine rağmen tesadüflerle şekillenen olay örgüsü, keskin karakterleriyle sadece bir dedektif hikâyesi değil, Mehmet Rauf'un yenilikçi ruhunun bir ürünüdür.

Mehmet Rauf'un *Define* adlı eseri sadeleştirilirken romanın Gündoğdu Matbaası'nda yayımlanan 1927 tarihli baskısı esas alınmış, eser kısaltılmamıştır. Yazarın özgün cümle yapısı ve anlatımı dikkate alınarak romanda anlaşılmayan yabancı sözcük ve tamlamalar günümüz diline uyarlanmıştır. Kitabın yayına hazırlanışı aşamasında emeği geçen Ötüken Neşriyat çalışanlarına yürekten teşekkür ederim.

Funda Bulut
2024, Kastamonu

DEFINE

1

Erzurum, Mayıs 1923

Hayat, bu içinden çıkılmaz ve karmakarmaşık kudret, bütün heybetine rağmen tesadüf denilen oyuncakların elinde ne aciz, ne değersiz bir durumdadır...

İşte, mesela burada hiç olmazsa birkaç yıl için kurulmuş olan benim hayatım, böyle bir oyuncak elinde heba oldu. Hem başlangıçta ne kadar anlamsız, ne kadar önemsiz bir tesadüf! Bu sebeple altı aydan beri bulduğum bu şehirde daha birkaç yıl için ikametim kararlaştırılmışken beni bir haftaya kadar tekrar İstanbul'a, hem öyle bir macera hayatına atıyor ki hayret etmemek mümkün değil!

Bu girişten sonra hemen olaylara geçeyim: Erzurum'a henüz gelmiş ve hastaneye yeni yerleşmiştim. Bir gün bir hastaya çağırdılar; orta hâlli bir evde, yaşlı bir hasta kadın, "Hacı Hanım" diyorlar ve bütün komşuları hürmet ediyorlardı. Evinde bir ahretlikle¹ yaşıyordu. Eşi bir emekli binbaşı; iki yıl önce vefat etmiş, onu yalnız bırakmıştı. Hafif bir zatürreden rahatsızdı. Dört beş defa gittim, tedavi ettim, iyi oldu, kalktı. Bu tedavi için bana çok minnettar oldu. Söz arasında, tabii birbirimizi tanıdığımız kadar, aramızda samimi bir muhabbet oluşmuştu, o bana "Oğlum!" der, ben ona "Valide Hanım!" diye hitap ederdim...

¹ ahretlik: sevap kazanmak amacıyla küçükten eve alınıp büyütülen kız çocuğu, evlatlık. (Haz.)

Aradan beş ay kadar geçti. Bundan on gün önce, Hacı Hanım beni yine çağırttı; yaşlı vücudu, bir gencin atlatabileceği zayıf bir hastalığa bile katlanamıyordu...

Ben yılgınlık göstermeden yine tedaviye başladım. Her gün akşamüstü kendisine uğruyor ve hastalığın gidişatını takip ediyordum.

Sonunda bir akşam kendisini ağırca dalmış buldum. Biraz sonra kendine geldi, beni orada görünce zaten her ziyaretimde teşekkürlere boğarken bu sefer yine, “Allah senden razı olsun oğlum... Allah seni ihya etsin...” diye söylendi durdu.

Sonra birdenbire “Seninle biraz ciddice görüşmek isterim, evladım!” dedi.

“Emrediniz efendim!” diye karşılık verdim.

“Bana gösterdiğiniz insanîyet size karşı o kadar derin bir minnet oluşturdu ki nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyordum. Dün gece yine siz gittikten sonra, ‘Allah razı olsun, ne iyi adam,’ diye düşünürken aklıma bir şey geldi. Bilmem düne kadar bunu niçin düşünmedim; fakat dünya derdi insanda akıl mı bırakıyor oğlum...

Rahmetli beyle İstanbul’dan geldiğimiz günler daha gençtim, olay da daha yeniydi. Uğraştım uğraştım, durmadım, uğraştım. Sonra işte bir başarı elde edemediği için ben de ümitsizliğe düştüm. Yavaş yavaş ihmal ettim... Öylece bıraktım. Şimdi beni dinleyiniz oğlum... İş gayet önemli ve gizlidir.

Ben Abdülhamit’in paşalarından, istibdat² sonlarında bakanlık yapmış ve öncesinde birçok valiliklerde bulunmuş meşhur Abdulsamet Paşa’nın konağında kâhya kâdındım.³ Paşa’nın hanımını ölmüş, bir kızı kalmıştı. Bütün

² II. Abdülhamit dönemi kastedilmektedir. (Haz.)

³ kâhya kadın: büyük bir konak veya çiftliğin çeşitli işlerini çekip çeviren kadın. (Haz.)

dünyası bu kızdandı, Hadiye Hanım'dan ibaretti. Onun üstüne titrer, Hadiye Hanım deyince deli olurdu. Kızına iyi bir eğitim aldırıp onu tam bir kadın yapmak için eve dadılar, piyanistler, muallimler doldurdu. Bu muallimlerden bir tanesi, şeklini, tavrını hiç sevmediğim bir Çerkez, uzun boylu, kemikli yüzlü bir Raci Bey vardı. Meğer Hadiyecik bunun şeytanına uymuş, herifin yalnızca babasının parası için gösterdiği sevgiyi kendisi için zannetmiş... Raci, kızı bir kere böyle elde edince Paşa'dan istemiş. Paşa, bu teklifi büyük bir küstahlık kabul ederek reddetmiş. Paşa, kızını şehzadelere bile layık bulmazken böyle at hırsızlarına nasıl verir?

Fakat herif; soysuz, iblis bir şey olduğu için bir gün kızcağızı iğfal edip kaçırmaz mı? Hem de nereye? Paşa'nın şüphesiz bulup ele geçirerek kafasını ezeceğini bildiği için yakınlarla değil, uzaklara, ta Fransa'ya götürmüştü... Herifin amacı, ölüp de mirası yeninceye kadar kızı aracılığıyla babasının kuyruğunu sıkıştırıp ondan para çekmek! Paşa bu harekete deli oldu, özellikle giderken Hadiye Hanım, Paşa'nın epeyce parasını da alıp götürdüğü için onu affetmedi. Paşa bu hareketi hiç affetmezdi; ama baba kalbi hiç durur mu? Aldığı haberler onu harap ediyor, Raci'nin; paradan ümidi kesince kıza kötü davranmaya kalktığını öğreniyor; babalık gururu kırıldığından aldırılmamak isterken şefkati izin vermiyor... Sonuç olarak adamcağız cehennem enginlerinde sürükleniyordu.

Bu sırada Hürriyet ilan edildi. O günlerde Abdülhamit'in bakanlarına ne kötü davranışlar yapıldığını bilirsiniz ya... Her gün bir konak basılıyor, bir paşa tutuklanıyor veya baskı yapılarak servetine el koyuluyordu.

Bir gece uykumdan uyandırdılar; "Paşa Hazretleri istiyor," dediler. Hemen giyindim, koştum... Aslında kendisinde kalp hastalığı vardı. Gece geç vakit kapının önünde uğultulu bir kalabalık oluşmuş; Paşa konağı basmaya

geldiler zannetmiş, kalbi tutmuş, gerçi kalabalık çekilmiş; ama Paşa harap bir hâlde kalmış... Ve ansızın ölmekten korktuğu için beni çağırılmış...

Bana dedi ki: 'Zannederim son saatlerimde bulunuyorum Şehriyar; hatta ölmesem de kurtulsam da bu herifler sağlam bırakmayacaklar; bıraksalar bile paramı alıp beni ve kızımı sefalet içinde mahvedecekler. Paramı bankalara yatırmak bu gürültülü zamanlarda tehlikeli şey! Çaresiz kalarak bütün servetimi bir yere, bir köşeye sakladım. Bu paranın kızıma teslim edilmesini sağlamak için birtakım tedbirler aldım. Bunları sana bildireceğim, senin sadakatinden eminim, bu paranın yalnız Hadiye'nin eline geçmesini istiyorum, bunun için söylediklerimi harfiyen uygulayacaksın.'

Yastığın altından bir ciltli, kalın kitap çıkardı, içinden bir mektup aldı:

'İlk önce bu mektubu, yarın Galata'da Fransız Postanesi'ne götürüp taahhütlü olarak teslim edersin; bunu Hadiye'ye yazdım fakat mektubun Raci herifi tarafından elde edilmesi ihtimali üzerine işi olduğu gibi anlatamadım, yalnız belirsiz şekilde bildirdim.

On beş gün sonra yine o postaneye gidip şu kâğıdı gösterir ve bu isme bir mektup gelip gelmediğini sorarsın. Eğer cevap gelirse kızımın demektir, demek ki mektubu almıştır. O hâlde onunla gizlice haberleşir ve buraya geldiği zaman (mektupta her şeyi bırakıp İstanbul'a gelmesini yazıyorum) bu kitabı ona verirsin. Paranın saklı olduğu yer, bu kitabın içinde yazılıdır. Hadiye bunu alsın; derin derin, ince ince, incelesin; nerede saklı olduğunu keşfeder ve anlar. Eğer Hadiye'den bir cevap çıkmazsa bu kitabı sakın yabancılara teslim etme... Çünkü bugüne kadar topladığım bütün servetim hep oradadır: 'Yirmi bin kadar altın, birçok inci, pırlanta ve kıymetli taşlar var... Şöyle böyle otuz bin lira kadar bir şey... Sen evleninceye kadar kitabı sakla. Bir tarafta her yola başvurarak Hadiye'yi ara,

bulmaya çalış, bir gün elbette İstanbul'a geleceklerdir. Görür görmez ve bulur bulmaz kitabı kendisine teslim et... Sana bu vasiyetimdir, kelimesine kadar riayet edeceksin... Edersin değil mi? Yemin et bakalım!'

O zaman Paşa'nın huzurunda diz çökerek yemin ettim ve kitabı aldım; sabaha karşı Paşa öldü. Emrettiği gibi mektubu gönderdim, on iki, on beş gün sonra cevabı bekledim, hiçbir şey gelmedi. Ben şimdi ne yapacaktım?

Bildik, tanıdık, Paşa'nın ahabplarından, adamlarından kimi görürsem yalvarır, Hadiye Hanım'dan bir haber almak için deli olurum; bazıları Raci'nin onu tek başına bırakıp savuştuğunu, bazıları onunla beraber daha uzak memleketlere gittiklerini söylüyorlardı. Ben, kitap sandığımda en aşağı otuz bin lira Paşa'nın sakladığı yerde, kıvrım kıvrım kıvraniyordum. Sonunda kısmetim çıktı, rahmetliye vardım, buraya geldik. Buradan da sık sık İstanbul'a haberler gönderiyor, bildiklerden, akrabalardan Hadiye'nin nerede olduğuna dair bir haber var mı diye sorduruyordum. Fakat hiçbir cevap alamıyordum... Sonunda bu cevapsızlık arasında az önce söylediğim gibi ben de ümitsizliğe kapıldım. Artık ihmal ettim ve unuttum. Fakat dün gece, siz gittikten sonra birdenbire ya ölüverirsem de bu kitap bende kalırsa diye bir kuruntu geldi. O zaman bakın ne düşündüm, oğlum... Otuz bin altın, bugün, rahmetli beyin ettiği hesaba göre aşağı yukarı iki yüz elli bin lira kadar tutuyor zannedirim... Bu kitabı size versem... İstanbul'a gitseniz... Hadiye Hanım'ı arasanız, bulursanız onlar tabii bu hizmetinize karşılık sizi ihya ederler. Bulamazsanız ananızın ak sütü gibi bu parayı siz kendiniz alırsınız..."

Kadıncağz, teklifin fevkaladeliğinden pırıl pırıl parlayan gözleriyle bana bakıyordu. Birdenbire kendimi bir başka dünyada zannettim. Hazineser bahşeden sihirbaz kadınlardan birinin çukurunda mıydım? İki yüz elli bin lira... Rüya mıydı?

Acı bir tebessümle: “Bu paranın bu kadar seneden beri, zannederim... On beş sene kadar bir zamandır, yerinde kaldığı farz edilse bile, nerede bulunduğunu keşfetmek mümkün olacak mı?”

Dirseğinin üzerinde dönerek: “A oğlum, bu kitabın içinde yazılıymış ya!”

Kitabı aldım; bu, Fuzuli'nin *Divan*'ı idi; 1869 Tasvir-i Ef-kâr Matbaası nüshası. Bu üç yüz elli sayfalık kitabın düzgün satırları arasında gözlerim gezdi, gezdi, aradım, taradım; göze görünür şüpheli ve anlamlı hiçbir şey bulamadım. Bu sırada “Acaba Hacı Hanım benimle eğleniyor mu,” diye acı bir şüphe içime geldi. Fakat kadın, hastalığının ağır saatle-rindeydi. Benimle eğlenmek için bir sebep yoktu...

Ben kitabı karıştırırken o söyleniyordu: “Paşa kitabı bana verirken: ‘Paranın saklı olduğu yer, kitabın içinde yazılıdır; dikkatle karıştırınca elbette meydana çıkar...’ dedi. Kitabı siz alın ve birkaç gün dikkatle okuyun, elbette bir şeyler bulacaksınız. Eğer teklifimi kabul etmezseniz yine siz bilirsiniz... Fakat bu paranın çokluğu, zannederim sizi biraz harekete geçirir ve geçirmelidir oğlum...”

Evet, Hacı Hanım! İki yüz elli bin lira beni harekete getirmeliydi ve nitekim getirdi de.

İşte, hastanın yanından çıktım ve kıymetli *Fuzuli Divanı* koltuğumda, evime geldim; bir saat kadar sayfaları ayırdım, çevirdim, defineye ait hiçbir işarete rastlamadım. Sınıırım, sayfaları birer birer dikkatle incelemek gerekecek... Bunu yarına erteleyerek bu gece, hayatımda bu olağanüstü olayı şu deftere kaydettim.

Niyet ettim... Yatacağım ve uyumak mümkün olursa uyuyacağım... Aman ya Rabbi, iki yüz elli bin lira... Elimin altında, bu kitapta iki yüz elli bin lira var! Fakat acaba mümkün olup bunu meydana çıkarabilecek miyim? İki yüz elli bin lira! Sen aklımı koru Allah'ım!..